

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CLIII. De luxuria, quæ opponitur castitati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

QVAESTIO CLIII.

Super Quaestio. 153. Art. primum.

De uitio luxuria, in quinque articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de uitio luxuria, quod opponitur castitati. Et primo, de ipsa in generali. Secundo, de speciebus eius.

CIRCA primum queruntur quinque.

Primo, Quae sit materia luxuria.

Secundo, Vtrum omnis concubitus sit illicitus.

Tertio, Vtrum luxuria sit peccatum mortale.

Quarto, Vtrum luxuria sit uitium capitale.

Quinto, De filiabus eius.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum materia luxuria sint solum concupiscentiae, & delectationes uenerae.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod materia luxuria non solum sint concupiscentiae, & delectationes uenerae. Dicit enim Augustinus in libro confessionum, quod luxuria ad fatietatem atque abundantiam se capit uocari.

sed fatietas pertinet ad cibos & potus, abundantia autem ad diuitias. ergo luxuria non est proprie circa concupiscentias, & uoluptates ueneras.

2. Praet. Prouerb. 20. dicitur. Luxuriosa res est uinum: sed uinum pertinet ad delectationem cibi & potus. ergo circa ea maxime uidetur luxuria esse.

3. Praet. Luxuria dicitur esse libidinosa uoluptatis appetitus: sed libidinosa uoluptas non solum est in ueneris, sed etiam in multis alijs. ergo luxuria non est solum circa concupiscentias, & uoluptates ueneras.

SED CONTRA est, quod dicitur in libro de uera religione de luxuriosis. Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem: sed seminatio carnis sit uoluptates ueneras. ergo ad has pertinet luxuria.

RESPON. Dicendum, quod sicut Isidorus dicit in libro Etym. Luxuriosus aliquis dicitur, quasi solutus in uoluptates. Maxime autem uoluptates uenerae animus hominis solunt: & ideo circa uoluptates ueneras maxime luxuria consideratur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut temperantia principaliter quidem & proprie est circa delectationes tactus, dicitur autem ex consequenti, & per similitudinem quandam in quibusdam alijs materijs: ita etiam luxuria principaliter quidem est in uoluptatibus ueneris, quae maxime & praecipue animus hominis resoluunt: secundario autem dicitur in quibuscumque alijs ad excessum pertinentibus. Unde ad Galat. 5. dicitur glossa, quod luxuria est quaelibet superfluitas.

AD SECUNDVM dicendum, quod uinum dicitur res luxuriosa, uel secundum hunc modum quo in quaelibet materia abundantia ad luxuriam refertur,

uel in quantum superfluus usus uini incontinentium uoluptati uenerae praebet.

AD TERTIUM dicendum, quod libidinosa uoluptas est in alijs materijs dicitur, tamen specialiter hoc nomen sibi uendicant uenerae delectationes, in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut Augustinus dicit in 14. de ciuita. Dei.

ARTICVLVS II.

Vtrum nullus actus ueneris possit esse sine peccato.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur quod nullus actus ueneris possit esse sine peccato. Nihil enim uidetur impedire uirtutem nisi peccatum: sed omnis actus ueneris maxime impedit uirtutem. dicit enim Augustinus in primo soliloquiorum. Nihil esse sentio, quod magis ex arce deiciat animum uirile, quam blandimenta feminae, corporisque ille contactus. ergo nullus actus ueneris uidetur esse sine peccato.

2. Praet. Vbi cumque inuenitur aliquid superfluum, per quod a bono rationis receditur, hoc est uitiolum, quia uirtus corrumpitur per superfluum & diminutum, ut dicitur in 2. Ethicorum. sed in quolibet actu ueneris est superfluitas delectationis, quae intantum absorbet rationem, quod impossibile est aliquid intelligere in ipsa ut Philosophus dicit in 7. Ethicorum. Et sicut Hieronymus dicit, in illo actu, spiritus prophetae non tangebatur corda prophetarum. ergo nullus actus ueneris potest esse sine peccato.

3. Praet. Causa potior est, quam effectus: sed peccatum originale in paruulis trahitur a concupiscentia, sine qua actus ueneris esse non potest, ut patet per Augustinum in libro de nuptijs & concupiscentia. ergo nullus actus ueneris potest esse sine peccato.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in libro de bono coniugali. Satis responsum est haereticis, si tamen capiunt, non esse peccatum quod neque contra naturam committitur, neque contra morem, neque contra preceptum. Et loquitur de actu ueneris, quo antiqui patres pluribus coniugibus utebantur. ergo non omnis actus ueneris est peccatum.

RESPON. Dicendum, quod peccatum in humanis actibus est, quod est contra ordinem rationis. Habet autem hoc ratio ordo, ut quaelibet conuenienter ordinetur in suum finem: & ideo non est peccatum, si per rationem hominum utatur rebus aliquibus ad finem, ad quem sunt, modo & ordine conuenienti, dummodo ille finis sit aliquid uere bonum. Sicut autem est uere bonum, quod conseruetur corporalis natura unius individui, ita etiam est quoddam bonum excellens, quod conseruetur natura

IN articulo eiusdem nota primo contra scrupulos mentes, quod sine omni peccato ueneris actus exerceri potest & exercetur, quando debitis est circumstantijs honestatus actus conugalibus, inter quas circumstantias non est ut persona non delectetur, aut non complacet sibi delectatio. Hoc enim insensibilis, aut stulti est. Complacencia enim uoluntaria in delectatione operis talis alias bene circumstantiati, puta, propter prolem, &c. nullum omnino peccatum est, sed donum Dei est absolute generis humani, collatum homini, & ceteris animalibus. Unde non debet persona de huiusmodi delectatione percipere dolere, sed potius Deo gratias agere.

Nota secundo, quod author in responsione ad secundum, theologalem rationem reddidit, quare delectatio uenera non subiacet moderationi rationis, scilicet ex originali peccato, non quod ignoret hoc esse naturale, sed sicut mors, cum hoc quod est naturale, est etiam poena peccati originalis, quae pro gratia adempta nobis erat necessitas moriendi: ita quia huiusmodi perturbatio rationis adempta nobis erat per donum originalis iustitiae, quod inferioribus superioribus subiecta erat in homine, facta est poena originalis peccati.

Lib. 1. c. 10. ante medietatem.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

Lib. 1. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuicia.

¶ Super Quaestio. 153. Articulum quartum.

a natura ordinatum est ad proles generationem. alioquin semen non esset: & ideo circa feminatorem quamlibet, comunita praeccepta quae maxime ex fine qui est generatio, sumuntur, seruanda sunt quantumcumque per accidens generatio tunc sequi non possit. Falsissima est ergo, & destructiua moralis doctrinae contenta illa. Quod si ex fine, puta, generatione, procedit ordo, & peccatum in emissione seminis, habentes semen ineptum generationi, non peccat. Procedit. n. ex consensione eius quod est per se cum eo quod est per accidens, quod saepe in moralibus, & in ceteris facit error. Contingit. n. et sapientes in his, quod sunt per accidens falli.

& illicitas uoluptates corrumpat tē plum eius, quod esse cepisti. AD TERTIVM dicendum, quod oppositum luxuria non contingit in multis, eo quod homines magis sunt prouisi ad delectationes, & tamē oppositum uitium continetur ab insensibilitate: & accidit hoc uitium in eo, quod intantum detestatur mulierum usum, quod etiā uxori debitum non reddit.

ARTICVLVS IIII.

¶ Vtrum luxuria sit uitium capitale.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quod luxuria non sit uitium capitale. Luxuria enim uidetur idem esse immunditia, ut patet per gl. * ad Ephel. 5. sed immunditia est filia gula, ut patet per Greg. 3. Moral. ¶ ergo luxuria non est uitium capitale.

¶ 2. Prat. Iisd. dicit in lib. de summo bono, * quod sicut per superbiam mentis itur in prostitutionem libidinis, ita per humilitatem mentis salua fit castitas carnis: sed contra rationem capitalis uitij esse uidetur, quod ex alio uitio oriatur. ergo luxuria non est uitium capitale.

¶ 3. Prat. Luxuria causatur ex desperatione, secundum illud Ephel. 4. Qui desperantes, semet ipsos tradiderunt impudicitiae: sed desperatio non est uitium capitale, quinimodo ponitur filia accidia, ut supra habitū est. * ergo multo minus luxuria est uitium capitale.

SED CONTRA est, quod Greg. 3. Moral. * ponit luxuriam inter uitia capitalia.

RESPON. Dicendum, quod sicut ex dictis patet, * uitium capitale est, quod habet finem multum appetibilem, ita quod eius appetitus homo procedat ad multa peccata perpetranda, quae omnia ex illo uitio tanquam ex principali actu sub precepto asseruatio cadens illico obligat pro loco alijque circūstantijs concurrentibus: Non. n. tenetur impotens, aut infirmus cum notabili diuino peccato, aut in loco incongruo, puta, publico, uel sacro: quamuis teneatur omni tempore quantumcumque sacro aut comunionis praerogative, uel future, debitum reddere. Et ratio differens patet, quia locus publicus est contra honestatem, sacer uero contra diuinam reuerentiam. Damnum autem notabile personae est contra naturae ordinem, quae ordinatur superfluum personae ad huiusmodi debita perfoluenda. Tempus autem sacrum non molatur propter a. nec. communio impeditur, aut deturpatur. Ita enim quae sunt ad bene esse, debent sine coniugis praui dicto de consensu utriusque fieri, ut Apostolus docet. An autem praesenti tempore mensurari, ut modo in debito, teneatur reddere in sequenti quaestione clarum fiet.

oriū dicuntur. Finis autem luxuria est delectatio ueneriorum, quae est maxima. Vnde huiusmodi delectatio est maxime appetibilis secundum appetitum sensitiuum, tum propter uehementiam delectationis: tum etiam propter connaturalitatem huiusmodi concupiscentiae. Vnde manifestum est, quod luxuria est uitium capitale.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod immunditia secundum quosdam, quae ponitur filia gula, est quadam immunditia corporalis, ut supra dictum est: * & sic obiectio non est ad propositum. Si uero accipiatur pro immunditia luxuria, sic dicendum, quod ex gula causatur materialiter, in quantum scilicet gula ministrat materiam corporalem luxuria, non autem secundum rationem causae finalis, secundum quam potissime attenditur origo aliorum uitiorum ex uitij capitalibus.

AD SECUNDVM dicendum, quod sicut supra dictum est, * cum de inani gloria ageretur, superbia ponitur communis mater omnium peccatorum: & ideo etiam uitia capitalia ex superbia oriuntur.

AD TERTIVM dicendum, quod a delectationibus luxuria praecipue aliqui abstinēt propter spem futurae gloriae, quae desperatio subtrahit: & ideo causat luxuriam sicut remouens prohibens, non sicut per se causa, quod requiritur ad uitia capitalia.

ARTICVLVS V.

¶ Vtrum conuenienter dicatur esse filia luxuria, cecitas mentis, inconsideratio, praecipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus praesentis saeculi, & horror futuri.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quod inconuenienter dicatur esse filia luxuria, cecitas mentis, inconsideratio, praecipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus praesentis saeculi, & horror futuri. Sicut adulter non curat incurere odium multorum, quod tamen non eligit ut medium ad finem. Et hoc modo filia luxuria oriuntur ex luxuria sine. Luxuriosus siquidem in tantum delectationi uenerit afficitur, ut non curet incurere cecitatem mentis, praecipitatem, inconsiderationem &c. non quod haec eligantur propter luxuriam exercendam. Et tamen arguens hunc solum modum ortus ex fine tangit, sed mediū ad finem. Et propterea argumentum hic peccat, quia finis luxuriae, licet possit haberi sine his medijs, ad ipsum tamen modo dicto consequitur incurtus horum uitiorum: & ideo filia illius uitij dicuntur in sequenti articulo.

¶ Super Quaestio. 153. Artic. quintum.

IN art. 5. eiusdem 153. quat. aduerte duo ex Martino ibidem. Primum est, quod Martinus non fuffert inconstantiam esse rationis

de origine; maxime naturali, loquens, dicit quod incrementum gastrimachiae, seu gulae, est initium luxuria. ¶ Prat. Illa origo quae est ex parte finis est minus naturalis, quia ubi potest haberi finis luxuriae sine actibus aliorum uitiorum, non producit aliquid eorum.

Ad haec dicit primo, quod licet Calsianus affirmet id quod auctor in liceta dicit, scilicet quod gula ministrat materiam luxuriae, ex hoc tamen non sequitur quin oriatur ex uitio finaliter, si magis oriatur in moralem generationem uitiorum. Origo siquidem uitiorum potest dupliciter considerari. Primo, secundum naturam progressum: et sic luxuria oriatur ex gula, quae sine Cerere & Baccho friger minus. Alio modo, secundum moralem ortum. Et sic quia finis in moralibus habet rationem principij, ideo ortus uitij, ex uitij fine maxime a moralibus considerandus est. Et propterea ortum oppositum est eius, quod Martinus dicit, in moralibus maxime naturalis est ortus ex parte materiae, utpote non formalis, sed materialis. Optime ergo dixit auctor huc, & alibi, ortum uitiorum ex capitali uitioratione finis ponens. Ad id autem quod ad se obijciendo, quia ubi potest haberi sine talibus uitij &c. reuoluntur, quod oriatur ex fine uitij non contingit uno modo, scilicet ut mediū ad finem, sed etiam ut acceptatum propter nimiam finis concupiscentiam.

¶ Ad haec dicit primo, quod licet Calsianus affirmet id quod auctor in liceta dicit, scilicet quod gula ministrat materiam luxuriae, ex hoc tamen non sequitur quin oriatur ex uitio finaliter, si magis oriatur in moralem generationem uitiorum. Origo siquidem uitiorum potest dupliciter considerari. Primo, secundum naturam progressum: et sic luxuria oriatur ex gula, quae sine Cerere & Baccho friger minus. Alio modo, secundum moralem ortum. Et sic quia finis in moralibus habet rationem principij, ideo ortus uitij, ex uitij fine maxime a moralibus considerandus est. Et propterea ortum oppositum est eius, quod Martinus dicit, in moralibus maxime naturalis est ortus ex parte materiae, utpote non formalis, sed materialis. Optime ergo dixit auctor huc, & alibi, ortum uitiorum ex capitali uitioratione finis ponens. Ad id autem quod ad se obijciendo, quia ubi potest haberi sine talibus uitij &c. reuoluntur, quod oriatur ex fine uitij non contingit uno modo, scilicet ut mediū ad finem, sed etiam ut acceptatum propter nimiam finis concupiscentiam.

¶ Ad haec dicit primo, quod licet Calsianus affirmet id quod auctor in liceta dicit, scilicet quod gula ministrat materiam luxuriae, ex hoc tamen non sequitur quin oriatur ex uitio finaliter, si magis oriatur in moralem generationem uitiorum. Origo siquidem uitiorum potest dupliciter considerari. Primo, secundum naturam progressum: et sic luxuria oriatur ex gula, quae sine Cerere & Baccho friger minus. Alio modo, secundum moralem ortum. Et sic quia finis in moralibus habet rationem principij, ideo ortus uitij, ex uitij fine maxime a moralibus considerandus est. Et propterea ortum oppositum est eius, quod Martinus dicit, in moralibus maxime naturalis est ortus ex parte materiae, utpote non formalis, sed materialis. Optime ergo dixit auctor huc, & alibi, ortum uitiorum ex capitali uitioratione finis ponens. Ad id autem quod ad se obijciendo, quia ubi potest haberi sine talibus uitij &c. reuoluntur, quod oriatur ex fine uitij non contingit uno modo, scilicet ut mediū ad finem, sed etiam ut acceptatum propter nimiam finis concupiscentiam.

¶ Ad haec dicit primo, quod licet Calsianus affirmet id quod auctor in liceta dicit, scilicet quod gula ministrat materiam luxuriae, ex hoc tamen non sequitur quin oriatur ex uitio finaliter, si magis oriatur in moralem generationem uitiorum. Origo siquidem uitiorum potest dupliciter considerari. Primo, secundum naturam progressum: et sic luxuria oriatur ex gula, quae sine Cerere & Baccho friger minus. Alio modo, secundum moralem ortum. Et sic quia finis in moralibus habet rationem principij, ideo ortus uitij, ex uitij fine maxime a moralibus considerandus est. Et propterea ortum oppositum est eius, quod Martinus dicit, in moralibus maxime naturalis est ortus ex parte materiae, utpote non formalis, sed materialis. Optime ergo dixit auctor huc, & alibi, ortum uitiorum ex capitali uitioratione finis ponens. Ad id autem quod ad se obijciendo, quia ubi potest haberi sine talibus uitij &c. reuoluntur, quod oriatur ex fine uitij non contingit uno modo, scilicet ut mediū ad finem, sed etiam ut acceptatum propter nimiam finis concupiscentiam.

¶ Ad haec dicit primo, quod licet Calsianus affirmet id quod auctor in liceta dicit, scilicet quod gula ministrat materiam luxuriae, ex hoc tamen non sequitur quin oriatur ex uitio finaliter, si magis oriatur in moralem generationem uitiorum. Origo siquidem uitiorum potest dupliciter considerari. Primo, secundum naturam progressum: et sic luxuria oriatur ex gula, quae sine Cerere & Baccho friger minus. Alio modo, secundum moralem ortum. Et sic quia finis in moralibus habet rationem principij, ideo ortus uitij, ex uitij fine maxime a moralibus considerandus est. Et propterea ortum oppositum est eius, quod Martinus dicit, in moralibus maxime naturalis est ortus ex parte materiae, utpote non formalis, sed materialis. Optime ergo dixit auctor huc, & alibi, ortum uitiorum ex capitali uitioratione finis ponens. Ad id autem quod ad se obijciendo, quia ubi potest haberi sine talibus uitij &c. reuoluntur, quod oriatur ex fine uitij non contingit uno modo, scilicet ut mediū ad finem, sed etiam ut acceptatum propter nimiam finis concupiscentiam.

¶ Ad haec dicit primo, quod licet Calsianus affirmet id quod auctor in liceta dicit, scilicet quod gula ministrat materiam luxuriae, ex hoc tamen non sequitur quin oriatur ex uitio finaliter, si magis oriatur in moralem generationem uitiorum. Origo siquidem uitiorum potest dupliciter considerari. Primo, secundum naturam progressum: et sic luxuria oriatur ex gula, quae sine Cerere & Baccho friger minus. Alio modo, secundum moralem ortum. Et sic quia finis in moralibus habet rationem principij, ideo ortus uitij, ex uitij fine maxime a moralibus considerandus est. Et propterea ortum oppositum est eius, quod Martinus dicit, in moralibus maxime naturalis est ortus ex parte materiae, utpote non formalis, sed materialis. Optime ergo dixit auctor huc, & alibi, ortum uitiorum ex capitali uitioratione finis ponens. Ad id autem quod ad se obijciendo, quia ubi potest haberi sine talibus uitij &c. reuoluntur, quod oriatur ex fine uitij non contingit uno modo, scilicet ut mediū ad finem, sed etiam ut acceptatum propter nimiam finis concupiscentiam.

q. 148. art. 6.

D. 302.

q. 152. art. 4.

Supra q. 53. a. 6. Et mal. q. 8. art. 1. cor. & q. 13. art. 3. cor. & q. 15. art. 4.

tionis uitium, sed ap-
petus, ac illud utij
gradū quem Aristot-
eles uocat incont-
nentiam. Alterum est
i responsione ad quar-
tum, in qua imponit
authori, quod illa enu-
merata ab Iſid. dicūt
trū inordinatos actus
exteriores. Et arguit
tū ga luxuria primo
pōit inordinatiōe
in actibus interiori-
bus, quibus subordi-
nantur actus isti exte-
riores: tum quia desi-
derare, dicere, uel au-
dire, turpiter, scurrili-
ter, & ludicare, sunt
actus interiores geni-
ti a luxuria, eiq; sub-
ordinantur actus exte-
riores nominati, er-
go cum auctores pon-
unt hęc esse filias lu-
xurie, magis dicendū
est, q̄ intelligant de
interioribus actibus
primo, & consequen-
ter de exterioribus.

q. 128. & q.
137. art. 3.

Lib. 14. c. 24.
in prin. & c.
ult. tom. 5.

Lib. 31. c. 31.

scena pri-
ma arum a
princip.

q. 53. art. 3.

¶ 2 Præ. Constātia ponitur pars
fortitudinis, ut supra * habitū
est: sed luxuria non opponit for-
titudini, sed tēperantia: ergo in-
constātia non est filia luxurie.

¶ 3 Præ. Amor sui usque ad cō-
temptum Dei, est principiū om-
nis peccati, ut patet per * Aug.
14. de ciuit. Dei. non ergo debet
poni filia luxurie.

¶ 4 Præ. Iſid. ponit quatuor, ſci-
licet turpiloquia, scurrilia, ludi-
cra, stultiloquia. ergo prædicta
enumeratio uidet esse supflua.

SED CONTRA est, auctoritas
* Gregorij 3 i. Moral.

RESPON. Dicendum, q̄ qñ
inferiores potentię uehemen-
ter afficiuntur ad sua obiecta,
consequens est quod superio-
res uires impediuntur, & deor-
dinantur in suis actibus. Per ui-
tium autem luxurie maximē
appetitus inferior, scilicet concu-
piscibilis uehementer inten-
dit suo obiecto, scilicet delectabi-
li, propter uehementiam pas-
sionis & delectationis: & iō cō-
sequens est, quod per luxuriam
maximē superiores uires deor-
dinantur, scilicet ratio, & uolun-
tas. Sunt autem rationis qua-
tuor actus in agendis. Primō
quidam, simplex intelligentia,
quæ apprehendit aliquem finē
ut bonum: & hic actus impedi-
tur per luxuriam secundum il-
lud Danie. 13. Species deceptit
te, & concupiscentia subuertit
cor tuum, & quantum ad hoc
ponitur cæcitas mentis. Secun-
dus actus est consilium de his
quæ sunt agenda propter finē:
& hic etiam impeditur per concu-
piscēntiam luxurie. Vnde *
Teren. dicit in Eunucho, lo-
quēs de amore libidinoso: Quæ
res in se neque consilium neq;
modum illum habet, eam con-
silio regere non potes: & quan-
tum ad hoc ponitur præcipita-
tio, quæ importat subtractionē
consilij, ut supra * habitum est.
Tertius actus est iudicium de a-
gendis: & hic etiam impeditur
per luxuriam. Dicitur. n. Daniel.
13. de senibus luxuriosis, Auer-

terunt sensum suum, ut non re-
cordarentur iudiciorum iustor-
um: & quantum ad hoc ponit
inconsideratio. Quartus autem
actus est pceptū rōnis de agē-
do, qui ē impeditur per luxu-
riam, inquantum. I. homo im-
peditur ex impetu concupiscen-
tiæ, ne exequatur id quod dece-
tuit esse faciendum. Vnde * Te-
ren. dicit in Eunucho, de quo-
dam qui dicebat se recessurum
ab amica, hæc uerba, Vna salu-
lacrymula restringer. Ex parte
autem uoluntatis consequuntur
duplex actus inordinatus, quo-
rum unus est appetitus finis de-
quantum ad hoc ponitur amor
sui, quantum. I. ad delectationē
quam in ordinate appetit, & q̄
oppositum ponitur odium Dei,
inquantum. I. prohibet delecta-
tionem concupitam. Alius au-
tem est appetitus eorum quæ
sunt ad finem, & quantum ad hoc
præterit facili, in quo. I. aliquem
te, & per oppositum ponitur deſp-
cūli, quia dani nimis detinetur
tionibus, non curat penitentia
falsidit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod
Iosophus dicit in 6. Eth. 4. in
corruptum prudentiam. Et hoc
dentia, maxime oriuntur ex
pua intemperantiæ ipsecies.

AD SECUNDUM dicendum, quod
arduis, & terribilibus ponitur
constantiam habere in obliuiscen-
tibus pertinet ad continentiam
temperantiæ, sicut supra *
constantiam, quæ ei opponitur
ria. Et tamen etiam prima in
causatur, inquantum emolli-
minatum reddit, secundum
tio, & uinum, & ebrietas
dicit in libro de re militari,
metuit, qui minus delectatur
oportet, sicut sape *
pitalis cum eo in materia
tiam, omnium
appetit, est commune
Sed quantum ad hoc
petit sibi delectabilia
lialuxuria.

AD TERTIUM dicendum, quod
quantum ad quæcumque
appetit, est commune
Sed quantum ad hoc
petit sibi delectabilia
lialuxuria.

AD QUARTUM dicendum, quod
sunt quidam inordinati actus
ad locutionem pertinentes, sicut
dinasti quadrupliciter. Vno
riā, & sic ponuntur turpiloquia
tia cordis os loquitur, ut
riof, quorum cor est turpiloqui-
num, de facili ad turpia uerba
do, ex parte cause. Quia enim
tionē & præcipitationem
faciat prorumpere in uerba
rate dicta, quæ dicuntur
ad finem. Quia enim luxuria
rit, uerba sua ad delectationem

Super questionis concubinae quae sit in quarta articulo primo.

abit etiam in hac materia, hoc insinuavit author alibi, & hic, sed loquendo de luxuria simpliciter, & secundum consummatum illius actum secundum seipsum, & secundum communem doctrinam theologorum rationabiliter traditam, sic illa sex tantum species luxuria ponuntur, Dixi de luxuria simpliciter, ad differentiam luxuria secundum quid, quoniam luxuria simpliciter, & absolute significat peccatum, seu vitium ex suo genere mortale, sicut iustitia, & non nisi ex imperfectione actus, seu secundum quid sonat peccata venialia circa venerea. Et ex hoc provenit, quod species eius non sunt nisi illae, quae secundum suas proprias rationes sunt peccata mortalia, haec autem solus sunt predictae sex. Merito igitur luxuria simpliciter, illae tamen species sunt assignatae quae sub peccato mortali ex propria ratione continentur, quamvis secundum quid plures sint species. Dixi secundum consummatum illius actum secundum seipsum, quoniam ex hoc capite idem patet. Nam ut in littera haec dicitur, & sub aliis verbis in articulo tertio quaestio nis decime quintae de malo dupliciter contingit peccare, seu deordinationem esse in delectatione venerea. Primo, ex parte actus secundum seipsum, hoc est, quod actus consummatus (scilicet seminato voluntaria) secundum seipsum est inordinatus, seu ut in littera dicitur, ex parte materiae ipsius actus. Alio modo, ex parte conditionum, seu concupiscentiae. Et quia deformitates, seu peccata ipsius actus secundum se sunt simpliciter peccata: alia autem sunt peccata secundum quid, id assignando species peccatorum luxuria, illa tantum sex fuerunt assignandae, quae se tenent ex parte actus secundum seipsam, quia illae solae constituunt peccata simpliciter, aliae autem species, ut pote ad peccata secundum quid spectantes, dimittuntur. Dixi secundum communem doctrinam rationabiliter traditam, quoniam non latuit auctorem quin plures potuissent assignari species. Sed quoniam magister Sententiarum in quarta distinctione quarti, & Gratianus trigesima sexta, quaestione prima sine contradictione has introduxerunt videntur species, ideo author solita sua reverentia utens, non tam docuit, quam rationem reddidit, quare haec solae species posita sunt. Unde & sacrilegium, quo polluitur persona habens votum castitatis, ad adulterium reduxit, cum tamen evidenter constet, quod distinguitur specie ab adulterio, sicut religio a iustitia. Rationabiliter autem doctores has tantum species tradiderunt, quia, ut dictum est, ad mortalia peccata, quae sola sunt simpliciter peccata, & luxuriam simpliciter respexerunt.

- ¶ Sexto, De stupro.
- ¶ Septimo, De raptu.
- ¶ Octavo, De adulterio.
- ¶ Nono, De incestu.
- ¶ Decimo, De sacrilegio.
- ¶ Undecimo, De peccato contra naturam.
- ¶ Duodecimo, de ordine gratuitatis in predictis speciebus.

ARTICULUS PRIMVS.

Utrum conuenienter assignentur sex species luxuria, scilicet fornicatio simplex, adulterium, incestus, stuprum, raptus, & vitium contra naturam.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod inconuenienter assignentur sex species luxuria, scilicet fornicatio simplex, adulterium, incestus, stuprum, raptus, & vitium contra naturam. Diuersitas enim materiae non diuersificat speciem: sed predicta diuisio sumitur secundum materiam diuersitatem, prout si aliquis commiserit peccatum coniugata, uel uirgini, uel alterius conditionis mulieri, ergo uidetur quod per hoc

deordinationem esse in delectatione venerea. Primo, ex parte actus secundum seipsum, hoc est, quod actus consummatus (scilicet seminato uoluntaria) secundum seipsum est inordinatus, seu ut in littera dicitur, ex parte materiae ipsius actus. Alio modo, ex parte conditionum, seu concupiscentiae. Et quia deformitates, seu peccata ipsius actus secundum se sunt simpliciter peccata: alia autem sunt peccata secundum quid, id assignando species peccatorum luxuria, illa tantum sex fuerunt assignandae, quae se tenent ex parte actus secundum seipsam, quia illae solae constituunt peccata simpliciter, aliae autem species, ut pote ad peccata secundum quid spectantes, dimittuntur. Dixi secundum communem doctrinam rationabiliter traditam, quoniam non latuit auctorem quin plures potuissent assignari species. Sed quoniam magister Sententiarum in quarta distinctione quarti, & Gratianus trigesima sexta, quaestione prima sine contradictione has introduxerunt videntur species, ideo author solita sua reverentia utens, non tam docuit, quam rationem reddidit, quare haec solae species posita sunt. Unde & sacrilegium, quo polluitur persona habens votum castitatis, ad adulterium reduxit, cum tamen evidenter constet, quod distinguitur specie ab adulterio, sicut religio a iustitia. Rationabiliter autem doctores has tantum species tradiderunt, quia, ut dictum est, ad mortalia peccata, quae sola sunt simpliciter peccata, & luxuriam simpliciter respexerunt.

Ad primum ergo dubium dicitur, quod species luxuria simpliciter seu ex parte actus inordinati secundum se, sumuntur ex parte materiae, deistis enim solis loquitur author.

Et ad obiectionem de peccato contra naturam ex parte modi, respondetur, quod modus contra naturam est duplex. Vnus, quo stante potest sequi generatio: & quod quicumque modus contra naturam, ex quo non potest sequi generatio, reducit ad inordinationem ex parte materiae. Nam si non seruetur uas de bitum, non est tibi materia partialis debita, quoniam mulier non recipit secundum illam partem, qua debet esse materia. Et similiter si aliquis esset modus quo generatio impediretur, ad materiam partialem non reduceretur, quia scilicet non potest recipere semen in illa parte interiori, in qua natum est recipi. De modo autem in naturali non impediendo generationem, dicitur uel quod spectat ad species secundum quid, & peccata non mortalia ex genere suo. Et propterea nihil obstat quod illa luxuria species sit omnia, sicut aliae similes. Huiusmodi enim peccata non constituent in deordinatione actus secundum seipsum, sed secundum aliquam eius

Secunda Secundae S. Thomae. Z Z con-

rumpit in uerba Ludicra. Quarto, quantum ad sententiam uerborum, quam percutit luxuria propter caecitatem mentis quam causat, & sic prorumpit in stultiloquia, utpote cum suis uerbis praefert delectationes quas appetit, quibuscumque aliis rebus.

QVAESTIO CLIIII.

De Luxuria partibus, in duodecim articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de luxuria partibus. Et circa hoc quaeruntur duodecim.

- ¶ Primo de diuisione partium luxuria.
- ¶ Secundo, Utrum fornicatio simplex sit peccatum mortale.
- ¶ Tertio, Utrum sit maximu peccatum.
- ¶ Quarto, Utrum in tactibus, & osculis, & aliis huiusmodi illecebris consistat peccatum mortale.
- ¶ Quinto, Utrum nocturna pollutio sit peccatum.

materia naturalis actus uenerae humani. Illa sunt materia naturalis actus uenerae humani, quae natura ordinant ad generationem proles humane: sed duae personae &c. sunt tales, ergo. Et confirmatur per illud Genesios primo, Maleculum & feminam creauit eos, & benedixit. Crecite &c.

In eodem art. cum responsione ad quartum, dubium aliud ex Martino ibidem occurrit etiam circa distinctiua specierum luxuria. Et intendit probare quod oportet ponere plures species luxuria quam uitas: & quod doctrina authoris in responsione ad quartum non est intelligibilis. Arguit ergo, quod peccatum conjugatum in actu uenerae oportet quod habeat aliquam speciem aliam praedictis, scilicet. Circumstantia transiens actum de uirtute in vitium, constituit speciem: sed ista est huiusmodi, ergo. Minor patet, quia ex tali circumstantia actus coniugalis est peccatum. Maior probatur. Talis circumstantia transfert in genus uitii, ergo in aliquam speciem, quoniam nihil est in genere, quod non sit in aliqua eius specie. Hoc enim patet, & quod praeter sex dictas species oportet aliam ponere, & quod non ex parte materiae, sed circumstantiae: & quod responsio ad quartum non est intelligibilis, dum dicitur, quod peccatum coniugatum est secundum aliquam circumstantiam, quae non constituit speciem moralis actus, in hoc consistunt omnia motiua Martini circa hoc, licet ab ipso plurifitentur.

Dubium demum ex Martino ibidem est, eo quod nititur soluere rationes duas authoris in littera. Et ad illam, scilicet, Circumstantia non dat speciem actui morali, respondet quod circumstantia actus exterioris est obiectum actus interioris, & ideo dat illi speciem ut obiectum. Ad aliam, Si mulier magis se habet in ratione patientis & materiae, quam uir, respondet quod uterque est materia respectu alterius, & uterque est agens respectu concubitus.

Et infra addit ad probandum quod utraque persona est distinctiua specierum luxuria, quae omitto, quia non sunt contra nos.

Ad horum euidentiam sciendum est, quod si de speciebus luxuria loquendum est, sicut de speciebus gulae, ut scilicet assignentur species omnes luxuria tam mortalis, quam non mortalis secundum proprias rationes, sic proculdubio sunt plures species luxuria: quam illa sex hic enumeratae. Sunt enim ultra illa sex, omnes species quae attenduntur secundum circumstantias diuersas habentes diuersa motiua, puta, cum ex solo motiua delectationis coniugatae cognoscitur suam, & sic de aliis. Et hoc conuenienter ex authoris doctrina de circumstantiis dantibus speciem. Et ut pate-